Devre : X
İçtima : 3

S. SAYISI : 218

# Atatürk Üniversitesi kanun lâyihası ve Maarif ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/667)

*T. C.*
*Başvekâlet*
*Kanunlar ve Kararlar*
*Tetkik Dairesi*
*Sayı: 71 - 579/1412*

*20 . V . 1957*

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine**

Maarif Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 15 . V . 1957 tarihinde kararlaştırılan Atatürk Üniversitesi kanunu lâyihasının esbabı mucibe ve ilişikleriyle birlikte bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
*A. Menderes*

## ESBABI MUCİBE

Kuruluş sebepleri ve safhaları :

Doğu - Anadolu'da bir üniversite kurulması fikri, ilk defa, Büyük Atatürk tarafından irad edilen 1 . XI . 1937 tarihli Büyük Millet Meclisi açılış nutkunda ortaya konmuştur. Bu tarihî nutukta, memleket üç büyük kültür bölgesi halinde mütalâa edilmiş ve Garb bölgesinde İstanbul Üniversitesinin, Orta - Anadolu bölgesinde Ankara Üniversitesinin birer kültür ve ilim merkezi oldukları ciheti belirtildikten sonra Doğu bölgesi için de, böyle bir kültür ve üniversite merkezinin bir an önce kurulması zarureti ileri sürülmüştyr.

Gerçekten, Doğu - Anadolu, bugüne kadar gerek kültür ve gerekse iktisadi hayat şartları bakımından yeter derecede gelişme imkânı bulamamıştır. Bunun çeşitli sebepleri arasında bu geniş bölgenin arazi bakımından dağlık ve sarp, iklim bakımından kışlarının çok sert ve uzun oluşu ve bir hudut bölgesi bulunuşu zikredilebilir.

1950 den sonra yurdumuzda tatbikine geçilen umumi kalkınma hareketleri meyanında Doğu - Anadolu'da bir kültür merkezi tesisi hususunda ilk defa Atatürk tarafından ortaya atılan fikir, yeniden ele alınmış ve 1950 den itibaren Hükümet programlarına ithal edilmiştir.

Bu maksatla, 25 . II . 1953 tarih ve 6059 sayılı «Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıkları hakkında Kanun» ile 10 . III . 1954 tarih ve 6373 sayılı «Doğu vilâyetlerimizde kurulacak Atatürk Üniversitesi inşaatı için gelecek yıllara sâri taahhütlere girişilmesi hakkında Kanun» meriyete konulmuştur. Bu sonuncu kanun ile yurdumuzun Doğu bölgesinde kurulacak olan üniversiteye büyük kurtarıcı ve kurucunun adı verilerek «ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ» denilmiştir. Ve bu arada üç üniversitemizden davet edilen mümessillerden müteşekkil istişare heyetlerine yurdumuzun Doğu bölgesi hakkında incelemeler yaptırılmış ve teşkil edilen İcra Kurulu vasıtasiyle bu işin plânlanması ve tatbiki yoluna gidilmiştir.

Doğu - Anadolu'nun içtimai, kültürel, iktisadi ve teknik bakımlardan kalkınmasında önemli rol oynıyacak olan Atatürk Üniversitesinin kuruluşuna ait hazırlık ve tetkikler yapıldığı sırada FOA'nın teklifi ve tavassutu ile 1954 sonlarında Atatürk Üniversitesinin tesisi hususunda Amerikan Nebraska Üniversitesi ile iş birliği kurulmuştur. Yapılan anlaşma gereğince, Nebraska

Üniversitesi, bu kuruluş safhası için memleketimize 4 uzman göndermiş ve bunlar Türk mütehassıslariyle müşterek çalışmalarına başlamışlardır.

Yapılan incelemeler sonunda Atatürk Üniversitesinin Amerikan Land Grant Üniversiteleri tipinde tesisi uygun görülmüştür. Bu üniversiteler halk üniversiteleri olup, halk tarafından tesis ve idare edilirler. Bu türlü üniversiteler Birleşik Devletlerin birçoğunda vardır. Bunlar, araştırmalar yapmak ve bu araştırmaları halka mal etmek hususunda, bu sayede halkın istihsal metotlarını iyileştirmede ve halkın hayat seviyesinin yükselmesinde mühim hizmetler ifa etmişlerdir. Diğer üniversitelerde olduğu gibi bu tip üniversitelerde de ananevi mesleklere yer verilir; ancak, bunun yanında çeşitli sahalara da hususi bir dikkat ve ilgi gösterilerek çiftçinin, hayvan yetiştiricinin, inşaatçının, imalâtçının, işçinin, iş adamının, ilâh... hususi mahiyetteki meseleleriyle de ayrıca alâkadar olunur. Bu suretle, daha iyi bir çiftlik ve toprak, ıslah edilmiş hayvan nevileri, daha güzel ve ucuz inşaat, daha mükemmel ve temiz imalât, daha maharetli işçi, işini daha iyi bilen iş adamı, ilâh... hulâsa her meslekte daha yüksek bir ehliyet sağlama ciheti bu tip üniversitenin üzerinde durduğu ve tahakkuk etmesine çalıştığı ana gayelerdendir. İşte, Atatürk Üniversitesi de, memleketimizin şartlarına ve imkânlarına uyma derecesi göz önüne alınarak bu yolda çalışmalara yer verecektir. Bu üniversitede nazari araştırmaların da yapılacağı tabiîdir. Fakat, tatbikî değeri olan araştırmalar üzerinde bilhassa durulacaktır. Bu arada, Atatürk Üniversitesi, mühim bir faaliyet şekli olarak, bilginin ve araştırmaların dersanedeki öğrencilere olduğu kadar üniversite çerçevesi dışında kalan vatandaşlara yayılması işi ile de meşgul olacaktır.

Bilindiği üzere üniversitelerin faaliyetlerini başlıca üç noktada toplamak mümkündür. 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun metnine de girmiş bulunan bu faaliyetleri zikredelim :

a) Öğretim faaliyeti, yani bilgili ve ilim metotlarını kavramış vatandaşlar yetiştirmek,

b) Araştırma faaliyeti, yani bilhassa Doğu bölgelerini yakından ilgilendirenler başta gelmek üzere her sahada incelemeler yapmak,

c) Yayma faaliyeti, yani araştırmalar neticesinde elde edilen sonuçları umumun faydalanmasına sunmak, böylece, araştırma, inceleme ve denemeler neticesinde bulunan bilgi ve metotları sadece üniversite sınıflarında ve lâboratuvarlarda kullanmakla kalmayıp, onları çiftliklere, fabrika ve imalâthanelere, iş yerlerine, köylere ve evlere kadar sokmaya çalışmak.

İşte, üniversitenin bu görevlerini gereği gibi yerine getirebilmesi için ekli olarak sunulan «Atatürk Üniversitesi kanun lâyihası» hazırlanmıştır.

Kanun lâyihasının ana hatları:

Atatürk Üniversitesi, lâyihadan da anlaşılacağı üzere, esas itibariyle 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun hükümlerine göre idare edilecektir. Fakat, gene görüleceği üzere, lâyiha, 4936 sayılı Kanunun koyduğu hükümlerden farklı birtakım hükümleri de ihtiva etmektedir. Filhakika, yukarda arz olunan izahattan anlaşılacağı üzere, Atatürk Üniversitesinde faaliyetlerin çok büyük kısmı araştırma ve yayma işlerine yöneltilmiş bulunmaktadır. İşte bu sebepten dolayı, mevcut üniversitelerimizden farklı bir hususiyete malik bulunan bu yeni tip üniversitenin gerek kuruluş ve gerekse işleyişi itibariyle gayesine daha kolaylık ve süratle vâsıl olabilmesini teminen Maarif Vekilliğine bağlanması uygun görülmüş ve 1 nci madde bu maksada göre hazırlanmıştır.

Müşavirler Heyeti :-

Atatürk Üniversitesine örnek olarak alınan Land Grant tipi üniversitelerde, üniversite idaresine halk temsilcileri de iştirak ederler. Bu da Mütevelliler Heyeti (Board of trustee) ile sağlanır. Mütevelliler Heyeti muhtelif meslek ve menşeden gelen insanlardan müteşekkil bir heyettir. Bu heyet, üniversiteyi idare ve üniversitenin hükmi şahsiyetini temsil eder. Üniversitenin halk ile, hükümet ile irtibatını temin eder. Üniversitenin araştırma ve yayma faaliyetlerini memleket ihtiyaçlarına göre plâna ve programa bağlar. Bu maksat için de üniversite idaresine ait hemen bütün salâhiyetler bu heyette toplanmıştır. Meselâ, öğretim, araştırma ve idare personelinin seçimleri, bütçenin hazırlanması ve sarfı, üniversite politikasının tesbiti... ilâh. Mütevelliler Heyeti tarafından yapılır.

Memleketimizde bu şekilde seçilmiş heyetlere Amerika'da olduğu kadar geniş salâhiyetler vermeye imkân görülememektedir. Fakat, buna benzer bir kurulun bâzı faydalar da sağlıyacağı açıktır. İşte, bu sebepten Atatürk Üniversitesinde Mütevelliler Heyetine tekabül etmek ve fakat ona nazaran çok dar birtakım salâhiyetlere sahibolmak üzere «Üniversite Müşavirler Heyeti» adı altında bir üniversite organı ihdas edilmiştir. Lâyihanın 2, 3 ve 4 ncü maddeleri bu kurulun bünye, mahiyet ve vazifelerini göstermektedir. Bu maddelerden anlaşılacağı üzere Üniversite Müşavirler Heyeti, üniversite, Hükümet ve halk arasında bağ vazifesini görecek ve üniversiteye, üniversite dışında bulunan ve öğretim meslekine mensubolmıyan muhtelif grupların ihtiyaçlarını ve seslerini duyuracaktır.

Rektör ve dekanların hizmet süreleri :

Lâyihanın 5 ve 6 ncı maddeleri rektör ve dekanların hizmet sürelerini göstermektedir. Bu maddelerde rektörün hizmet müddeti 5 ve dekanların hizmet müddetleri 4 sene olarak tesbit edilmiş ve 4936 sayılı Kanunun aksine olarak hizmet süresi biten rektör ve dekanın yeniden tâyinine cevaz verilmiştir. Bu hükmün getirilmesine sebep, rektör ve dekanın değişmeleri yüzünden üniversitenin araştırma ve yayma faaliyetlerinin aksamamasıdır. İdare kademelerini işgal eden ehliyetli kimselerin bilgi ve tecrübelerinden uzun zaman faydalanmak düşüncesidir.

Hizmet sürelerinin farklı kabul edilmesi suretiyle de idarede devamlılık sağlanmış olacaktır Gerçekten, rektör ve dekanların tâyinleri ancak 20 senede bir aynı zamana rastlıyacaktır.

Bölümler ve bölüm başkanları :

7 nci madde ile, Atatürk Üniversitesinde öğretim ve araştırma faaliyetlerini disiplin altına almak maksadiyle «Bölüm (Department) usulü» ihdas edilmiştir. Bölüm, öğretim ve araştırma ünitesidir. Bünyesinde alâkalı kürsüleri ve dersleri ihtiva eder. Meselâ Ziraat Fakültesinde, şimdilik yedi bölüm düşünülmüştür. Şöyleki : 1. Ziraat Ekonomisi, 2. Ziraat Mühendisliği, 3. Hayvan Bilgisi, 4. Ev Ekonomisi, 5. Nebat Bilgisi, 6. Toprak Bilgisi, 7. Teknoloji. Bu açıklamalardan anlaşıldığına göre bölüm, ihtısas dalını temsil eder.

Her bölümün başında bir «Bölüm Başkanı» bulunacaktır. Bunlar, dekana karşı mesul ve onun kontroluna bağlı olarak çalışacaklardır.

Öğretim ve araştırma işlerinin idare ve mesuliyeti :

Lâyihanın 8 nci maddesi, öğretim ve araştırma işlerinin idare ve mesuliyetinin, icabına göre, muayyen şahıslar uhdesinde bulunmasını sağlamak maksadını gütmektedir.

Mesken ve iaşe hususunda kolaylıklar :

Lâyihanın 9 ncu maddesi öğretim, araştırma ve idare işlerinde çalışan personelin mesken ve iaşe ihtiyaçlarının bir bedel mukabilinde, üniversitece karşılanacağını belirtmektedir. Mensuplarına temiz ve rahat bir yaşama ve çalışma imkânı sağlamak için üniversite bu işleri teşkilâtlandırmalıdır.

Döner sermaye :

Lâyihanın 10 ncu maddesi üniversiteye verilecek döner sermaye ile ilgili hükümleri ihtiva etmektedir. Bu hükümlerle üniversiteye hareket serbestîsi verilmek istenmiştir. Gerçekten, Üniversiteler Kanununun bu hususa mütaallik hükümleri maksada kâfi gelmemektedir. Bu yüzden de işlere geerkli sürat verilememektedir. İşte, bu sebepten dolayı, oldukça farklı hükümler koyan 10 ncu madde vaz'edilmiştir.

Kadrolar :

Lâyihanın 11 nci maddesi Atatürk Üniversitesine ait maaş kadroları ile ek görev tazminatı kadrolarını belirtmektedir.

Muvakkat maddeler :

Lâyihada beş muvakkat madde bulunmaktadır. Yukardan beri yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Atatürk Üniversitesi kanun lâyihası bâzı değişik hükümler ihtiva etmektedir ve Atatürk Üniversitesinde faaliyetlerin en büyük kısmı araştırma ve yayma işlerine yöneltilmiş bulunmaktadır. İşte bu sebepten dolayı ilk 10 yıllık devre üniversitenin kuruluş devresi olarak kabul

edilmiştir. Mevzuubahis muvakkat maddeler bu kuruluşun kolaylıkla yapılabilmesi için getirilmiştir.

Muvakkat 1 ve 2 nci maddeler, 10 yıllık devre zarfında öğretim üye ve yardımcılarının seçimlerinde uygulanacak usulleri tesbit etmiştir. Kanaatimizce 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun ve ilgili talimatnamelerin profesörlük, doçentlik, asistanlık ve doktora için koydukları sürelerde, adayın liyakatine göre ve her aday için ayrı ayrı tesbit edilmek üzere bâzı değişiklikler yapılması uygun olacaktır. Çünkü, ancak bu suretle Atatürk Üniversitesine genç ve ehliyetli öğretim ve araştırma personelinin gelmesi teşvik edilmiş olacaktır.

Muvakkat 3 ncü madde, idare personelinin seçilmesinden bahsetmektedir.

Muvakkat 4 ve 5 nci maddeler, L cetveline alınan maaşlı ve hizmetli kadrolarına aittir.

12 ve 13 ncü maddeler kanunun meriyetine ve icrasına dairdir.

## Maarif Encümeni mazbatası

*T. B. M. M.*
*Maarif Encümeni*
*Esas No. 1/667*
*Karar No. 29*

*22 . V . 1957*

Yüksek Reisliğe

Encümenimize havale edilen «Atatürk Üniversitesi kanun lâyihası» Maarif Vekili ve ilgili vekâletler mümessillerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edilmiştir.

Esbabı mucibesinde de izah edilmiş olduğu gibi vatan sathında üniversitelerin çoğalmasını ve halkla dainî teması muhafaza edecek, ilmi halkın hizmetine verecek ve halkı ilmin nimetlerinden faydalandıracak olan bu müessesenin bir an evvel kurulup faaliyete geçmesi encümenimizce şükran ve sevinçle karşılanmış ve heyeti umumiyesi kabul edilerek maddelere geçilmiştir.

Kanunun başlığı ve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 ve 13 ncü maddelerle 2, 3, 4 ve 5 nci muvakkat maddeler aynen kabul edilmiştir. 10 ncu maddede de üniversiteye bağlı olup döner sermaye ile işletilecek müesseselerde ek vazife alabilecek mütehassıs üniversite mensuplarının da bu ek ücreti alabilmelerini temin maksadı ile değişiklik yapılmıştır. Muvakkat 1 nci maddenin 1 nci cümlesinde yer almış bulunan (Öğretmen yardımcıları ve araştırma personeli) hakkında muvakkat 2 nci maddede hüküm mevcut bulunduğundan tekerrür ve iltibasa meydan vermemek için bu ibarenin maddeden çıkarılması uygun görülmüştür.

Bu hayırlı müessesenin bir an evvel faaliyete geçebilmesi için kanun lâyihasının takdimen ve müstaceliyetle görüşülmesi temenniye şayan görülmüştür.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine sevk edilmek üzere Yüksek Reisliğe saygı ile sunulur.

Maarif Encümeni Reisi V.
Mazbata Muharriri

| | |
|---|---|
| Sivas | Ankara |
| *B. Örnekol* | *Ö. Bilen* |
| Çankırı | Erzincan |
| *İ. Aydın* | *V. Varol* |
| İçel | Konya |
| *R. Çetin* | *S. Sönmez* |
| Trabzon | Tunceli |
| Söz hakkım mahfuzdur | *F. Ülkü* |
| *O. Turan* | |

Urfa
*A. Özbay*

**Bütçe Encümeni mazbatası**

*T. B. M. M.*
*Bütçe Encümeni*
*Esas No : 1/667*
*Karar No : 109*

*28 . V . 1957*

Yüksek Reisliğe

Maarif Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise sevkı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılıp Başvekâletin 20 . V . 1957 tarihli ve 71 - 579/1412 sayılı tezkeresiyle gönderilen Atatürk Üniversitesi kanunu lâyihası, Maarif Encümeni mazbatası ile birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Maarif Vekili ve Maliye Vekâleti mümessili hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

6059 sayılı Kanunla Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıkları hakkında Hükümete salâhiyet verilmiş ve 6373 sayılı Kanunla da «Atatürk Üniversitesi» adı verilen bu yeni müessesenin inşaatı için gelecek yıllara sâri taahhütlere girişmek yetkisi temin olunmuştur.

Kanun lâyihası yeni üniversitemizi bütün teşkilâtı ile faaliyete geçirmeye mâtuf bulunmakta ve yakın zamanda tedrisata başlamasını mümkün kılacak kadroları temin etmekle beraber, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunundan bâzı hususlarda ayrılan değişiklikler ve yenilikler getirmekte olup bu hususlar Hükümetin esbabı mucibesinde tafsilen izah edilmiştir.

Üniversitelerimizi tek tip üzerinden nazara almış olan Üniversiteler Kanununun çok sıkı kayıtlarından bir derece âzade olarak ve bilhassa üniversite faaliyetinden halkımızın doğrudan doğruya istifadesini ve yeni bir sistemin tatbik ve tecrübesini mümkün kılacak şekilde hazırlanmış bulunan kanun lâyihası üzerinde encümenimizde cereyan eden müzakerelerden sonra lâyihayı bidayeten tetkik ve bâzı maddelerini tadilen kabul etmiş olan Maarif Encümeninin hazırlamış olduğu metin üzerinden maddelerin müzakeresine geçilmiş birinci ve ikinci maddeler Hükümetin teklifi veçhile aynen, üçüncü maddede kelime değişikliği yapılarak ve müşavirlere verilecek yevmiyenin kifayetsizliği dolayısiyle huzur hakkı olarak bu miktarın yüz lira olarak tesbiti suretiyle, dördüncü madde kelime değişikliği ile beş ve altıncı maddeler Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

7 nci maddede zait görülen kelimeler tayyedilmek suretiyle, sekizinci madde Hükümetin teklifi veçhile aynen, dokuzuncu madde ise üniversite öğretim üye ve yardımcılariyle araştırma personelinin ve idari memurlarla müstahdemlerin üniversite lojmanlarından istifadelerini ve üniversitece iaşelerini mümkün kılacak şekilde hükmü ihtiva etmek üzere encümenimizce yeniden hazırlanarak, 10 ncu madde Maarif Encümeninin tadili veçhile, on birinci madde Hükümetin teklifi veçhile, muvakkat birinci madde Maarif Encümeninin tadili veçhile, muvakkat iki ve üçüncü maddeler Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Asistanların yabancı memleketlere yapacağı tetkik ve öğrenim seyahatlerini profesör ve doçentlerle mütenazır bir şekle getirilmesi uygun görülerek muvakkat dördüncü madde yeniden hazırlanmış ve lâyihanın muvakkat dördüncü maddesi beşinci ve muvakkat beşinci maddesi ise muvakkat altıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Lâyihanın 12 nci maddesi tadilen ve 13 ncü maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Bu suretle yeniden tanzim olunan kanun lâyihası, Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

| | | |
|---|---|---|
| Reis | Reis V. | Mazbata M. |
| Balıkesir | Kırklareli | Zonguldak |
| *H. İmre* | *Ş. Bakay* | *S. Ataman* |
| Kâtip | | |
| Tokad | Aydın | Balıkesir |
| *Ö. Sunar* | *Z. Uray* | *M. H. Timurtaş* |
| Bursa | Çankırı | Çorum |
| *H. Köymen* | *T. Uygur* | *Y. Gürsel* |
| Diyarbakır | Erzurum | Eskişehir |
| *H. Turgut* | *Ş. Erker* | *A. Potuoğlu* |
| Gazianteb | Gümüşane | İzmir |
| *E. Cenani* | *H. Tokdemir* | *B. Bilgin* |
| Muğla | Muğla | Niğde |
| *N. Poyrazoğlu* | *A. Sarıoğlu* | *A. N. Kadıoğlu* |
| Niğde | Ordu | Sinob |
| *C. Kavurmacıoğlu* | *S. İşbakan* | *N. Sertoğlu* |
| | Trabzon | |
| | *İ. Şener* | |

| HÜKÜMETİN TEKLİFİ | MAARİF ENCÜMENİNİN TADİLİ |
|---|---|
| *Atatürk Üniversitesi kanunu lâyihası* | *Atatürk Üniversitesi kanunu lâyihası* |
| MADDE 1. — Atatürk Üniversitesi Erzurum'da kurulmuştur. Atatürk Üniversitesi, bu Kanuna ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerine göre Maarif Vekâleti tarafından yönetilir. | MADDE 1. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 2. — Atatürk Üniversitesi'nde Maarif Vekili tarafından seçilen altı âzadan müteşekkil «Üniversite Müşavirler Heyeti» adı altında bir organ kurulmuştur. Her âza altı yıl için seçilir ve âzaların ikisi iki yılda bir değişir. Ancak, bu değişmeyi tanzim etmek için ilk vazifelendirilecek âzalardan ikisi iki yıl, ikisi dört yıl ve ikisi altı yıl için seçilir. Bu müddetlerin sonunda Maarif Vekili, Senatonun her âzalık için göstereceği iki namzet arasından birini âza olarak seçer. Hizmet müddeti biten âzaların yeniden seçilmesi mümkündür. Her hangi bir sebeple inhilâl eden âzalığa yukardaki usule göre bu âzalığa ait müddeti tamamlamak üzere seçim yapılır. | MADDE 2. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 3. — Üniversite Müşavirler Heyeti âzaları, Doğu - Türkiye'nin kültürel, iktisadi ve meslekî hayat ve faaliyet sahalarını temsil eden kimseler arasından seçilirler.<br>Aylık veya ücretleri kanunla tesbit edilen daire ve müesseselerden aylık veya ücret alanlarla üniversite mensupları Üniversite Müşavirler Heyetinde vazife alamazlar.<br>Üniversite Müşavirler Heyeti âzalarına vazifeleriyle ilgili seyahatleri için harcırah ve toplantı halinde bulundukları her gün için de elli lirayı geçmemek üzere Maarif Vekâletince takdir edilecek bir ücret verilebilir.<br>Üniversite Müşavirler Heyeti muayyen zamanlarda ve senede en az dört defa Rektörün başkanlığında toplanır. Bu toplantılar dışında lüzum hâsıl oldukça Rektör, Heyeti fevkalâde toplantıya çağırabilir. | MADDE 3. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 4. — Üniversite Müşavirler Heyeti halkın Atatürk Üniversitesine karşı olan ilgisini temsil eder.<br>Müşavirler Heyeti:<br>a) Üniversitenin uzun vâdeli öğretim, araştırma ve yayma politikasının hazırlanmasında düşünce ve tavsiyelerini, | MADDE 4. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Atatürk Üniversitesi kanunu lâyihası*

MADDE 1. — Lâyihanın birinci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Lâyihanın ikinci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Üniversite Müşavirler Heyeti âzaları, Üniversite bölgesinin kültürel, iktisadi ve mesleki hayat ve faaliyet sahalarını temsil eden kimseler arasından seçilirler.

Aylık veya ücretleri kanunla tesbit edilen daire ve müesseselerden aylık veya ücret alanlarla Üniversite mensupları, Üniversite Müşavirler Heyetinde vazife alamazlar.

Üniversite Müşavirler Heyeti âzalarına vazifeleriyle ilgili seyahatleri için harcırah ve toplantı halinde bulundukları her gün için de (100) lira huzur hakkı verilir.

Üniversite Müşavirler Heyeti muayyen zamanlarda ve senede en az dört defa Rektörün başkanlığında toplanır. Bu toplantılar dışında lüzum hâsıl oldukça Rektör, Heyeti fevkalâde toplantıya çağırabilir.

MADDE 4. — Üniversite Müşavirler Heyeti halkın Atatürk Üniversitesine karşı olan ilgisini temsil eder.

Müşavirler Heyeti:

a) Üniversitenin uzun vâdeli öğretim, araştırma ve yayma politikasının hazırlanmasında düşünce ve tavsiyelerini,

| Hü. | Mf. E. |
|---|---|
| b) Üniversite faaliyetlerinin esas gaye ve vazifelerine ne dereceye kadar uyduğunu tesbit ve bu hususiaki buluş ve tavsiyelerini Maarif Vekiline ve Rektöre bildirir. Rektör, bu buluş ve tavsiyeleri senatoya arz eder.<br>c) Üniversitenin iyi bir şekilde faaliyette bulunmasına ve gelişmesine hizmet edecek hususi ve resmî yardımlar temini hususunda gayret sarf eder. | |
| MADDE 5. — Atatürk Üniversitesi Rektörü Ord. Profesör veya profesörlerden Maarif Vekilinin göstereceği namzetler arasından İcra Vekilleri kararıyle beş yıllık bir müddet için tâyin edilir. Müddeti biten rektör yeniden tâyin olunabilir. | MADDE 5. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 6. — Atatürk Üniversitesinde dekanlar, Ord. Profesör veya profesörlerden rektörün göstereceği namzetler arasından Maarif Vekilinin tasdiki ile dört yıllık bir müddet için tâyin edilirler. Müddeti biten dekanların yeniden tâyini caizdir.<br>Her fakültede lüzumu kadar dekan yardımcısı bulunur. Bunlar Ord. Profesör veya profesörler arasından dekanın teklifi üzerine rektör tarafından tâyin olunurlar. | MADDE 6. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 7. — Öğretim ve araştırma bakımından bir bütün teşkil eden ve bünyesinde ilgili kürsüleri ve dersleri ihtiva eden bölümler (Departement) «Bölüm başkanları» tarafından idare edilirler.<br>Bölüm başkanları, ilgili fakülte dekanının teklifi üzerine rektör tarafından tâyin olunurlar. Bunların hizmet müddetleri üç yıldır. Müddeti biten bölüm başkanları yeniden tâyin olunabilirler. | MADDE 7. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 8. — Öğretim ve araştırma işlerinin idaresi ve mesuliyeti ilgili bölüm başkanının teklifi ve fakülte dekanının tasvibi ile Ord. profesör, profesör veya doçentlere verilebilir. Bu mesuliyetin tevdiinde akademik paye ve kıdem nazarı itibara alınmaz. | MADDE 8. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MADDE 9. — Atatürk Üniversitesinde öğretim üye ve yardımcılariyle araştırma personelinin ve üniversite yönetim kurulunca tesbit edilecek idari memurlarla müstahdemlerin üni- | MADDE 9. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |

B. E.

b) Universite faaliyetlerinin esas gaye ve vazifelerine ne dereceye kadar uyduğunu tesbit eder ve bu hususiaki görüş ve tavsiyelerini Maarif Vekiline ve Rektöre bildirir. Rektör, bu görüş ve tavsiyeleri Senatoya arz eder.

c) Üniversitenin iyi bir şekilde faaliyette bulunmasına ve gelişmesine hizmet edecek hususi ve resmî yardımlar temini hususunda gayret sarf eder.

MADDE 5. — Lâyihanın beşinci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Lâyihanın altıncı maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Öğretim ve araştırma bakımından bir bütün teşkil ve bünyesinde ilgili kürsüleri ve dersleri ihtiva eden bölümler «Bölüm Başkanları» tarafından idare edilirler.

Bölüm Başkanları, ilgili Fakülte Dekanının teklifi üzerine Rektör tarafından tâyin olunurlar. Bunların hizmet müddetleri üç yıldır. Müddeti biten bölüm başkanları yeniden tâyin olunabilirler.

MADDE 8. — Lâyihanın sekizinci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Atatürk Üniversitesinde öğretim üye ve yardımcılariyle araştırma personelinin ve idari memurlarla müstahdemlerin bedeli mukabilinde üniversite lojmanlarından istifade-

Hü.

versite lojmanlarından istifadeleri ve bedeli mukabilinde işleri üniversitece temin edilebilir. Alınacak kira bedeli Maliye Vekâletinin mütalâası üzerine Maarif Vekâletince tesbit olunur.

MADDE 10. — Bütçeye konulacak tahsisattan üniversiteye beş milyon liraya kadar döner sermaye verilir. Her sene hâsıl olacak kâr, döner sermaye bu miktara baliğ oluncaya kadar bu sermayeye ilâve edilir.

Döner sermayenin fakülte, enstitü ve kurumlar arasında dağıtılması veya birinden diğerine aktarılması üniversite yönetim kurulu kararı ile yapılır ve Maliye Vekâletine bildirilir. Üniversite bu sermayeyi kendi çalışma ve faaliyet sahası içine giren işletmelerin idaresinde ve bu işletmeler ile ilgili alet, makina, malzeme, ham madde ve saire ile bunların nakli için lüzumlu canlı ve cansız nakil vasıtalarının mubayaasında kullanılabilir. Mütedavil sermayeden imal veya istihsal olunan maddeler dışında her hangi bir madde ve malzeme, bedeli mukabilinde de olsa üniversiteye devir edilemez.

Döner sermayenin hesap senesi malî senedir ve bu sermayenin muameleleri 2490 sayılı Artırma, eksiltme ve ihale Kanunu ile 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu hükümlerine tâbi değildir.

Döner sermayenin hesapları ve bu sermayeden yapılacak harcamalarla ilgili muameleler Maliye Vekâleti ile Maarif Vekâleti arasında müştereken tesbit olunacak esaslar dairesinde icra olunur.

Döner sermayenin hesabı sene sonundan itibaren dört ay zarfında evrakı müsbiteleri ile birlikte Divanı Muhasebatın tetkikine sunulur ve bir nüshası Maliye Vekâletine gönderilir. Kendilerine ek görev olarak Döner Sermaye Saymanlığı ve memurluğu verilen üniversitenin aylıklı memurlarına, döner sermayeli işin gelirinden ödenmek üzere, ayda 30 liradan 150 liraya kadar ücret verilebilir.

MADDE 11. — Atatürk Üniversitesinin öğretim üyeleri ile yardımcılarına ve idari personeline aidolup bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar 4926 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvele, yine bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde gösterilen ek görev tazminatına ait kadro-

Mf. E.

MADDE 10. — Bütçeye konulacak tahsisattan Üniversiteye beş milyon liraya kadar döner sermaye verilir. Her sene hâsıl olacak kâr, döner sermaye bu miktara baliğ oluncaya kadar bu sermâyeye ilâve edilir.

Döner sermayenin fakülte, enstitü ve kurumlar arasında dağıtılması veya birinden diğerine aktarılması Üniversite Yönetim Kurulu kararı ile yapılır ve Maliye Vekâletine bildirilir. Üniversite bu sermayeyi kendi çalışma ve faaliyet sahası içine giren işletmelerin idaresinde ve bu işletmeler ile ilgili alet, makina, malzeme hammadde ve saire ile bunların nakli için lüzumlu canlı ve cansız nakil vasıtalarının mubayaasında kullanılabilir. Mütedavil sermayeden imal veya istihsal olunan maddeler dışında, her hangi bir madde ve malzeme, bedeli mukabilinde de olsa Üniversiteye devir edilmez.

Döner sermayenin hesap senesi malî senedir ve bu sermayenin muameleleri 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ile 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu hükümlerine tâbi değildir.

Döner sermayenin hesapları ve bu sermayeden yapılacak harcamalarla ilgili muameleler Maliye Vekâleti ile Maarif Vekâleti arasında müştereken tesbit olunacak esaslar dairesinde icra olunur.

Döner sermayenin hesabı sene sonundan itibaren dört ay zarfında evrakı müsbiteleri ile birlikte Divanı Muhasebatın tetkikine sunulur ve bir nüshası Maliye Vekâletine gönderilir. Kendilerine ek görev olarak döner sermayede vazife verilen Üniversitenin aylıklı veya ücretli memurları ile Üniversite mensuplarına döner sermayeli işin gelirinden ödenmek üzere ayda 30 liradan 300 liraya kadar ücret verilebilir.

MADDE 11. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

leri ve Üniversitece iaşeleri, Maarif ve Maliye Vekâletlerince müştereken hazırlanacak bir talimatname gereğince temin edilir.

MADDE 10. — Maarif Encümeninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Lâyihanın 11 nci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

| Hü. | Mf. E. |
| --- | --- |
| lar da aynı kanuna bağlı (2) sayılı cetvele eklenmiştir. | |
| MUVAKKAT MADDE 1. — Atatürk Üniversitesinde ilk merhalede vazife alacak öğretim üyeleri, öğretim yardımcıları ve araştırma personeli, eğer varsa, ilgili fakülteler bölüm başkanlarının da iştirakiyle, dekanların ve rektörün müşterek teklifi üzerine, Maarif Vekili tarafından tâyin olunurlar. Kurullar teşekkül ettikten sonra bu tâyinler on yıllık müddet içinde profesörler kurullarının teklifi, rektörün tasvibi ile Maarif Vekili tarafından yapılır. Öğretim üyelerinin seçiminde 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bu hususiaki hükümleri göz önünde bulundurulur. Ancak ilk on yıl zarfında doçentlik ve profesörlük için konmuş olan müddetler, namzedin liyakati ve çalışmaları nazarı itibara alınmak suretiyle iki yıldan fazla olmamak üzere kısaltılabilir. | MUVAKKAT MADDE 1. — Atatürk Üniversitesinde ilk merhalede vazife alacak öğretim üyeleri, eğer varsa, ilgili fakülteler bölüm başkanlarının da iştirakiyle, dekanların ve rektörün müşterek teklifi üzerine, Maarif Vekili tarafından tâyin olunurlar. Kurullar teşekkül ettikten sonra bu tâyinler 10 yıllık müddet içinde profesörler kurullarının teklifi, rektörün tasvibi ile Maarif Vekili tarafından yapılır. Öğretim üyelerinin seçiminde 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun bu hususiaki hükümleri göz önünde bulundurulur. Ancak, ilk 10 yıl zarfında doçentlik ve profesörlük için konulmuş olan müddetler, namzedin liyakati ve çalışmaları nazarı itibara alınmak suretiyle iki yıldan fazla olmamak üzere kısaltılabilir. |
| MUVAKKAT MADDE 2. — İlk on yıl içinde öğretim yardımcıları, dekanların teklifi ve rektörün tasdiki ile tâyin olunurlar. Ancak asistanlık ve doktora için 4936 sayılı Üniversiteler Kanununa konmuş olan müddetlerde değişiklik yapılabilir. | MUVAKKAT MADDE 2. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MUVAKKAT MADDE 3. — İlk on yıl içinde genel sekreter, rektörün teklifi ve Maarif Vekilinin tasdiki ile, zatişleri, yazı işleri, kitaplık müdürleri ve fakülte sekreterleri üniversitede genel sekreterin, fakültelerde dekanların teklifi, rektörün tasvibi ve Maarif Vekilinin tasdiki ile tâyin edilirler.<br>Diğer bütün memur ve hizmetliler üniversitede genel sekreterin, fakültelerde dekanların teklifi ile rektör tarafından tâyin olunurlar.<br>Muhasebe Müdür ve memurları Maliye Vekâletince tâyin edilirler. | MUVAKKAT MADDE 3. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |
| MUVAKKAT MADDE 4. — Bu kanuna bağlı üç sayılı cetvelde gösterilen kadrolar 1957 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (L) işaretli cetvelin Maarif Vekâleti kısmına eklenmiştir. | MUVAKKAT MADDE 4. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. |

B. E.

MUVAKKAT MADDE 1. — Maarif Encümeninin muvakkat birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2. — Lâyihanın muvakkat ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 3. — Lâyihanın muvakkat üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 4. — İlk on yıl içinde Atatürk Üniversitesi öğretim üye ve yardımcılarından 4489 ve 4936 sayılı kanunlar hükümlerine göre yabancı memleketlere gönderileceklere verilecek yolluklar, hakiki yol masrafları ödenmek ve gündelikleri memleket içi gündeliklerinin iki mislini aşmamak üzere Maarif Vekâletince tesbit edilir.

MUVAKKAT MADDE 5. — Lâyihanın muvakkat dördüncü maddesi muvakkat beşinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

**Hü.**

MUVAKKAT MADDE 5. — Bu kanuna bağlı dört sayılı cetvelde gösterilen hizmetli kadroları 1957 malî yılı bütçesine bağlı (D) işaretli cetvelin Maarif Vekâleti kısmına eklenmiştir.

MADDE 12. — Bu kanun 1 Haziran 1957 tarihinde meriyete girer.

MADDE 13. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

15 . V . 1957

Başvekil
*A. Menderes*

Devlet Vekili
*M. C. Bengü*

Devlet Vekili ve
Millî M. V. V.
***Ş. Ergin***

Devlet Vekili
*C. Yardımcı*
**Millî Müdafaa Vekili**

Adliye Vekili
*H. A. Göktürk*
**Dahiliye Vekili**
*N. Gedik*

**Hariciye Vekili**

**Maliye Vekili**
*H. Polatkan*

Maarif Vekili
*T. İleri*

Nafıa Vekili ve
Hariciye V. V.
*E. Menderes*

**İktisat ve Ticaret Vekili**
*A. Aker*

**Sıh. ve İç. Mv. Vekili**
*N. Körez*

**Güm. ve İnh. Vekili**
*H. Hüsman*

**Ziraat Vekili**
*E. Budakoğlu*

**Münakalât Vekili**
***A. Demirer***

**Çalışma Vekili**
***M. Tarhan***

İşletmeler Vekili
***S. Ağaoğlu***

Mf. E.

MUVAKKAT MADDE 5. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MUVAKKAT MADDE 6. — Lâyihanın muvakkat beşinci maddesi muvakkat altıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 13. — Lâyihanın on üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

**CETVEL**

Lâyihaya ilişik cetveller aynen kabul edilmiştir.

*Hükümetin teklifine bağlı cetvel*

## [1] SAYILI CETVEL

| D. | Görevin çeşidi | Sayı | Aylık |
|---|---|---|---|
| | *A) İdare personeli* | | |
| 4 | Genel Sekreter | 1 | 90 |
| 4 | İşletme Müdürü | 1 | 90 |
| 5 | Yayma İşleri Müdürü | 1 | 80 |
| 5 | Yurt Müdürü | 1 | 80 |
| 6 | Öğrenci İşleri Müdürü | 1 | 70 |
| 5 | Muhasebe Müdürü | 1 | 80 |
| 6 | Zatişleri Müdürü | 1 | 70 |
| 6 | Yazı İşleri Müdürü | 1 | 70 |
| 6 | İşletme Müdür yardımcısı | 2 | 70 |
| 6 | Fakülte Sekreteri | 4 | 70 |
| 5 | Kitaplık Müdürü | 1 | 80 |
| 6 | Kitaplık Müdür yardımcısı | 2 | 70 |
| 8 | Kitaplık şefi | 7 | 50 |
| 9 | Büro şefi | 7 | 40 |
| 7 | İdare Müdürü | 4 | 60 |
| 9 | Ayniyat ve Levazım şefi | 4 | 40 |
| 10 | Birinci mümeyyiz | 8 | 35 |
| 11 | İkinci mümeyyiz | 10 | 30 |
| 11 | Memur | 20 | 30 |
| 12 | » | 15 | 25 |

| D. | Görevin çeşidi | Sayı | Aylık |
|---|---|---|---|
| | *B) Öğretim üyeleri* | | |
| 1 | Profesör | 15 | 150 |
| 2 | » | 30 | 125 |
| 3 | » | 40 | 100 |
| 4 | » | 50 | 90 |
| 5 | » | 60 | 80 |
| 5 | Doçent | 70 | 80 |
| 6 | » | 100 | 70 |
| 7 | » | 120 | 60 |
| | *C) Öğretim yardımcıları* | | |
| 4 | Uzman | 5 | 90 |
| 5 | » | 10 | 80 |
| 6 | » | 10 | 70 |
| 7 | Asistan | 60 | 60 |
| 8 | » | 80 | 50 |
| 9 | » | 100 | 40 |
| 10 | Asistan | 100 | 35 |
| 7 | Okutman | 5 | 60 |
| 8 | » | 5 | 50 |
| 9 | » | 10 | 40 |

## [2] SAYILI CETVEL

*Ek görev kadroları*

| Görevin çeşidi | Sayı | Ücret |
|---|---|---|
| Rektör | 1 | 400 |
| Dekan | 4 | 210 |
| Dekan Yardımcısı | 6 | 170 |
| Bölüm Başkanı | 24 | 170 |

## [3] SAYILI CETVEL

(L) Cetveli

| D. | Görevin çeşidi | Sayı | Aylık |
|---|---|---|---|
| | *A) İdare personeli* | | |
| 4 | İşletme Müdürü | 1 | 90 |
| 5 | Yayma İşleri Müdürü | 1 | 80 |
| 5 | Yurt Müdürü | 1 | 80 |
| 6 | Öğrenci İşleri Müdürü | 1 | 70 |
| 5 | Muhasebe Müdürü | 1 | 80 |
| 6 | Yazı İşleri Müdürü | 1 | 70 |
| 6 | İşletme Müdür Yardımcısı | 1 | 70 |
| 6 | Fakülte Sekreteri | 4 | 70 |
| 6 | Kitaplık Müdür Yardımcısı | 1 | 70 |
| 8 | Kitaplık Şefi | 5 | 50 |
| 9 | Büro şefi | 6 | 40 |
| 7 | İdare Müdürü | 4 | 60 |
| 9 | Ayniyat ve Levazım şefi | 3 | 40 |
| 10 | Birinci mümeyyiz | 7 | 35 |
| 11 | İkinci » | 9 | 30 |
| 11 | Memur | 18 | 30 |
| 12 | » | 13 | 25 |
| | *B) Öğretim üyeleri* | | |
| 1 | Profesör | 10 | 150 |
| 2 | » | 20 | 125 |
| 3 | » | 20 | 100 |
| 4 | » | 20 | 90 |
| 5 | » | 30 | 80 |
| 5 | Doçent | 50 | 80 |
| 6 | » | 60 | 70 |
| 7 | » | 80 | 60 |
| | *C) Öğretim yardımcıları* | | |
| 4 | Uzman | 5 | 90 |
| 5 | » | 8 | 80 |
| 6 | » | 8 | 70 |
| 7 | Asistan | 40 | 60 |
| 8 | » | 50 | 50 |
| 9 | » | 60 | 40 |
| 10 | » | 60 | 35 |
| 7 | Okutman | 5 | 60 |
| 8 | » | 5 | 50 |
| 9 | » | 10 | 40 |

*Ç) Ek görev kadroları*

| Görevin çeşidi | Sayı | Ücret |
|---|---|---|
| Dekan | 1 | 210 |
| » Yardımcısı | 5 | 170 |
| Bölüm Başkanı | 24 | 170 |

## [4] SAYILI CETVEL

| G. | Görevin çeşidi | Sayı | Ücret |
|---|---|---|---|
| | *(D) Cetveli* | | |
| 1 | Desinatör | 2 | 625 |
| 1 | » | 1 | 550 |
| 1 | Fotoğrafçı | 1 | 475 |
| 3 | Şoför | 1 | 350 |
| 4 | Daktilo (Yabancı dil bilir) | 1 | 475 |
| 4 | Daktilo | 2 | 300 |
| 4 | » | 2 | 250 |
| 5 | Memur (Yabancı dil bilir, ecnebi de olabilir) | 4 | 625 |
| 5 | Memur (Tercüman) | 2 | 625 |
| 5 | Memur | 1 | 475 |
| 5 | » | 1 | 350 |
| 5 | » | 1 | 300 |
| 5 | Odacıbaşı | 1 | 150 |
| 5 | Odacı | 10 | 125 |
| 6 | Muakkip | 1 | 200 |